

**8TH MEETING OF THE EU-SERBIA
CIVIL SOCIETY JOINT CONSULTATIVE COMMITTEE
27 February 2019 EESC • BRUSSELS • BELGIUM**

European Economic and Social Committee

Осма седница Заједничког консултативног одбора, Брисел, 27. фебруар 2019.

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

Заједнички консултативни одбор (ЗКО) је једно од тела које је настало на основу Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Републике Србије. Овај одбор омогућава организацијама цивилног друштва обеју страна да надгледају напредак Републике Србије на путу ка Европској унији, и да дају препоруке које ће бити стављене на увид Влади Републике Србије и институцијама ЕУ. ЗКО схвата појам цивилног друштва као појам у који потпадају организације послодаваца, синдикати и друге организације од економских друштвених и грађанских интереса.

ЗКО има 18 чланова, по девет са сваке стране, који представљају Европски економско социјални комитет и цивилно друштво Републике Србије. У садашњем сазиву, одбором копредседавају **Ана Милићевић-Пезељ** чланица Европског економског и социјалног комитета и извршна секретарка Савеза самосталних синдиката Хрватске, и **Бошко Савковић**, генерални секретар Уније послодаваца Србије.

Чланови ЗКО разматрали су стање односа између Републике Србије и Европске уније као и рад који предстоји у преговорима Републике Србије за чланство у Европској унији. Разматрали су дигитализацију као алат за друштвено-економски развој и оценили учешће организација цивилног друштва у реформи јавне управе у Републици Србији. Поред тога, разматрали су питање успостављања повољног окружења за рад и положај цивилног друштва у Републици Србији.

1. Стање односа између ЕУ и Републике Србије и процес приступања ЕУ

1.1 ЗКО је задовољан што је, од последње његове седнице, Република Србија отворила Поглавље 17 (Економска и монетарна политика) и Поглавље 18 (Статистика). Са ова два поглавља, укупан број отворених поглаваља је 16, од чега су два већ привремено затворена. ЗКО још једном позива државне органе Републике Србије да уложе веће напоре на испуњавању мерила за отварање и затварање поглавља, посебно прелазних мерила у поглављима о владавини права (Поглавља 23 и 24) и политичких критеријума.

- 1.2 ЗКО је задовољан што је на списку приоритета Румуније, земље која тренутно председава Саветом Европске уније, интеграција Западног Балкана остала међу најважнијим приоритетима. Осим тога, ЗКО констатује са задовољством и да Хрватска, која ће у будућности председавати Саветом Европске уније, планира да у првој половини 2020. одржи још један Самит између Европске уније и Западног Балкана, због чега ЗКО изражава наду да ће овај самит свим земљама кандидатима, а посебно Србији, бити нови подстрек за постизање конкретних резултата.
- 1.3 ЗКО позива државне органе Србије и институције Европске уније, да обрате пажњу на елементе „заробљене државе“ (системске политичке корупције) која је идентификована у Комуникацији о ЕУ политици проширења из 2018 . године (2018 Communication on EU Enlargement Policy). ЗКО позива институције Европске уније да ефикасније прате реформе у области владавине права у земљама које су кандидати за чланство у Европској унији, тако што ће наручити независну анализу механизма који угрожавају демократију и воде ка коришћењу државних органа у политичке сврхе.¹
- 1.4 ЗКО позива нови Европски парламент и нову Европску комисију да наставе да подржавају проширење Европске уније и након избора који ће се у Европској унији одржати у мају 2019. године, као и да унапреде средства/начине за ангажовање земаља Западног Балкана. Још једном, ЗКО поздравља предложено повећање средстава за нови циклус Програма предприступне помоћи за период од 2021. до 2027. године (ИПА III), и позива све институције Европске уније да овом предлогу дају своју подршку. Повећање средстава би омогућило Републици Србији и другим земљама Западног Балкана да се боље припреме за приступање Европској унији и да испуне стандарде утврђене правним тековинама Европске уније и да унапреде економско и социјално приближавање Европској унији..
- 1.5 Чланови ЗКО изражавају задовољство што је економски раст у Републици Србији још увек снажан (око 4%) и што стопа незапослености и даље опада, иако се овај пад незапослености не рефлектује у значајном расту запослености и отварању квалитетних радних места. ЗКО још једном истиче да је за отварање нових радних места важно имати повољно и више предвидљиво пословно окружење, као и изграђену адекватну подршку за поспешивање интеграције на тржиште рада.
- 1.6 ЗКО још једном позива државне органе Републике Србије да обрате пажњу, у тесној сарадњи са социјалним партнерима и другим организацијама цивилног друштва, на структуралне реформе у области социјалне политике, пореског система, образовања и запошљавања, са циљем да се смањи сиромаштво и неједнакости које су у Србији још увек значајне. Приликом усвајања кључних реформи и закона, ЗКО подсећа државне органе Србије на значај вођења квалитетних расправа и анализа у Народној скупштини Републике Србије.
- 1.7 ЗКО изражава велику забринутост због тога што је у Извештају Фридом Хаус-а за 2019. годину, Република Србија изгубила статус „слободна“ и добила статус „делимично

¹ Дobar пример за овакав механизам могао би да буде Прибеов извештај (Priebe Report), из 2015. године, који је помогао у превазилажењу озбиљне ситуације у Северној Македонији.

слободна“ због „погоршања које се односи на спровођење избора, уз континуиране нападе Владе и са њом повезаних медија, који су усмерени на подривање независног новинарства кроз организовање правног насиља и кампања блаћења“². ЗКО је забринут и због ограничавања јавног дијалога и због начина на који се надгледа извршна власт од стране српског парламента, у коме владајућа већина има тенденцију да ограничи време за дебату опозицији, кроз опструкцију рада. ЗКО изражава забринутост због тренда злоупотреба јавних функција од стране представника извршне власти, током изборних кампања у Србији, и због непостојања реакције релевантних државних институција. ЗКО позива на спровођење препорука ОЕБС Канцеларије за демократске институције и људска права и препорука цивилног друштва о побољшању правног оквира за спровођење избора и изборних кампања.

- 1.8 Чланови ЗКО са жаљењем констатују и да је Република Србија у 2018. години, у Светском индексу о слободи штампе (World Press Freedom Index), који објављују Репортери без граница, пала за 10 места у односу на 2017. годину, због „алармантног броја напада на новинаре који нису истражени, решени и за које није изречена казна, и због агресивне кампање блаћења коју медији блиски Влади спроводе против новинара који се баве истраживачким новинарством“.
- 1.9. Чланови ЗКО са жаљењем констатују да је Србија изгубила два поена у мерењу степена корупције који објављује организација Transparency International (CPI index), и због тога снажно захтевају потпуно поштовање независности судова и других институција које су одговорне за обезбеђивање владавине права, борбу против корупције и поштовање основних права. Они изражавају забринутост да амандмани, које је предложила српска Влада на Устав Републике Србије, неће створити предуслове за независно судство, које је слободно у односу на политичке утицаје, и осуду напада од стране високо позиционираних политичара и организација цивилног друштва блиских Влади, на професионална удружења судија која критикују предложене амандмане.

2. Дигитализација као алат друштвеног и економског развоја

- 2.1 ЗКО поздравља чињеницу да је Европска комисија основала Програм „Дигитална Европа“, и тиме истакла намеру ЕУ да од Европе створи водећег чиниоца дигитализације и да повећа снагу и конкурентност њене привреде на светској сцени. Чланови ЗКО истом мером поздрављају и недавно отворену „Дигиталну агенду за Западни Балкан“ која позива на улагање у широкопојасно повезивање, са већом безбедношћу на мрежи и снажнијом дигиталном економијом и друштвом, као и на постепено смањивање трошкова роминга између земаља Европске уније и земаља Западног Балкана, као и унутар земаља Западног Балкана, за опште добро грађана и компанија.
- 2.2 ЗКО поздравља чињеницу да дигитализација остаје главни приоритет за Републику Србију, Ипак, ЗКО жали што је према Извештају о напретку за 2018. годину, уочен умерен степен припремљености Републике Србије у области информационог друштва и медија, и позива Владу Републике Србије да улаже више напора у ефективну и систематску примену

² <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2018/04/18-04-ohr-press-01>

прописа, уз узимање у обзир ОЕБС-ових препорука из Студије за 2018. годину³. ЗКО охрабрује државне органе Републике Србије да направе одлучни корак и да побољшају Индекс дигиталне економије и друштва (DESI index), посебно у областима као што су број грађана који се служе интернетом, број припадника нових генерација који имају приступ мрежи и трошкови широкопојасног прикључка.

- 2.3 ЗКО поздравља Нову стратегију развоја квалификација у Европи⁴ и Акциони план дигиталног образовања⁵ и позива државне органе Републике Србије да их проуче. ЗКО наглашава да су грађани и компаније прави усмеривачи дигиталног развоја, и препоручује да Влада Србије, ради омогућавања потпуног искоришћавања дигитализације као алата за економски и друштвени развој, појача своје напоре у подручју дигиталног образовања и обука. Чланови ЗКО позивају државне органе Републике Србије да више улажу у модернизацију и дигитализацију школа и да омогуће свим основним и средњим школама да имају брзи интернет. Чланови ЗКО указују на то да веза између универзитета и економског сектора треба да буде још боља и да треба створити више могућности за учење и целоживотно учење.
- 2.4 Чланови ЗКО позивају државне органе Републике Србије да више улажу у инфраструктуру, истраживања и развој да би дигиталне иновације биле доступне свим грађанима Србије за личне и професионалне сврхе и да би производи Републике Србије били конкурентнији. Чланови ЗКО поздрављају значајне кораке које је Република Србија направила у вези са пружањем услуга електронске Владе и електронског здравља и позивају државне органе Републике Србије да постигну још боље резултате у вези са бројем институција које пружају такве услуге као и са бројем услуга које грађани могу да користе. Заједно са електронском Владом, требало би и на републичком и на локалном нивоу, нашироко подстицати електронско пословање, електронску трговину, електронско банкарство које могу да користе и грађани и предузећа.
- 2.5 Чланови ЗКО указују да је неопходно дати предност електронском укључивању категорија становништва које су у неповољном положају (старијих радника, ниско-квалификованих радника, особа са инвалидитетом, оних који се враћају на тржиште рада по извршеној породичној обавези старања, миграната). Посебну пажњу треба посветити младима и изради и реализацији њима намењених програма који им омогућавају стицање релевантних квалификација, међу којима су и дигиталне, а које им олакшавају прелазак са школовања на тржиште рада и прелазак на тржиште рада у периодима између два посла. ЗКО наглашава да се родни аспект мора узимати у обзир, као и решавање проблема стереотипа у образовању и на тржишту рада.
- 2.6 Чланови ЗКО изражавају забринутост због чињенице да само ограничени број фирми у Републици Србији користи интернет и дигиталне алате за повећање своје продуктивности и развој. Чланови ЗКО позивају да се микро, малим и средњим предузећима пружи

³ OECD Policy Outlook - Competitiveness and private sector development - Competitiveness in South East Europe, second edition, 2018.

⁴ A new agenda for Europe - COM(2016) 381 final.

⁵ A Digital education action plan - COM(2018) 22 as part of the 2nd Education Package.

подршка и помогне им да изграђују и реализују своје пројекте у области ИТ и да се активности и програми боље усмере на задовољавање њихових потреба. ЗКО поздравља оснивање Центра за дигиталну трансформацију Привредне коморе Србије, са циљем да се помогне сектору малих и средњих предузећа да успостави модел подршке за извођење дигиталне трансформације.

- 2.7 ЗКО истиче улогу коју у дигиталној трансформацији имају социјални партнери и друге организације грађанског друштва. ЗКО позива државне органе РС да их на бољи начин и ефективније укључе у процес доношења мера политике, укључујући и колективне уговоре, будући да ће социјални дијалог бити од кључног значаја у раду на ублажавању ефеката дигиталне револуције на будућност рада и радних односа. Циљ те сарадње треба да буде да се успостави основ за увођење одговарајућих мера у средњем и дугом року које ће осигурати модернизацију система образовања и оспособљавања који ће боље задовољавати потребе у новом свету рада, потребе за достојанственом надокнадом за рад, квалитетним запошљавањем, усклађеним личним, породичним и професионалним обавезама и општим правом на социјално осигурање.
- 2.8 Поред економског и друштвеног напретка, ЗКО указује и на негативне последице дигитализације као што су превелика количина информација, интернет зависност и друштвена и професионална изолација услед појаве нових облика радног односа (као што су групни рад⁶ и рад на даљину) и позива да се благовремено уведу мере за ублажавање њихових последица. Будући да такви нови облици радног односа, иако значе мањи трошак за послодавце, могу да повећају узнемиреност радника због несигурности посла, ЗКО позива државне органе Републике Србије да постепено, у тесној сарадњи са социјалним партнерима, прописе који уређују област рада и социјалну политику прилагоде дигитализованом друштву.
- 2.9 ЗКО моли државне органе Републике Србије да посебну пажњу обратe на дигитални идентитет, безбедност трансакција на мрежи (on –line трансакција), интернет као безбедно место за малолетнике, право на приватност и право да се буде заборављен. Тражи да се одржавају едукативне кампање на свим нивоима, од породице преко школе до радне средине, да се подигне свест грађана о потреби и постојећим начинима за обезбеђивање личне и колективне високо-технолошке безбедности. Чланови ЗКО моле да се промовише и осигура да целокупна Влада и целокупно друштво и сви заинтересовани актери буду укључени у сигурност у сајбер простору и дигиталну писменост.
- 2.10 Чланови ЗКО апелују на институције ЕУ да одреде средства за изградњу и модернизацију дигиталне инфраструктуре у Републици Србији, не само уз помоћ ИПА фондова већ и истраживањем могућности преко којих Република Србија може да се прикључи другим програмима и иницијативама ЕУ намењених дигитализацији. ЗКО поздравља отварање Канцеларије за широкопојасне компетенције (Broadband Competence Office – BCO) за партнере на Западном Балкану и позива Србију да на најбољи могући начин искористи информације и радионице које су на располагању.

⁶ crowd work – прим.прев.

2.11 ЗКО изражава забринутост у погледу недавно усвојеног Закона о заштити података о личности, због тога што овај пропис не обезбеђује Водич за његову примену. Овим прописом уведен је и одређени број неоправданих изузетака у вези са заштитом прикупљених података од стране институција које су надлежне за сигурност грађана. ЗКО осуђује неодговорно баратање приватним подацима грађана од стране јавних институција, и неовлашћено цурење осетљивих личних података грађана, организација цивилног друштва, медија и синдикалних активиста који су скренули пажњу на овај проблем.

3. Реформа јавне управе у Републици Србији

3.1 У вези са Стратешким оквиром за реформу јавне управе, Заједнички консултативни одбор препоручује Влади Републике Србије да:

- што пре започне консултације са организацијама грађанског друштва о стратешким документима, јавно огласи почетак ових консултација да би свим заинтересованим организацијама грађанског друштва дала могућност учешћа у њима; о тим консултацијама изради извештаје који ће бити јавни, у којима су јасно садржани сви предлози, коментари и сугестије;
- предлоге, коментаре и сугестије организација грађанског друштва, социјалних партнера и академске заједнице озбиљно узме у разматрање.

3.2 У вези са изработом и координацијом мера политике, ЗКО препоручује Влади Републике Србије да:

- редовно објављује извештаје о спровођењу годишњих програма рада на званичној интернет страни Владе, са скраћеним прегледима активности Владе које грађани могу лако да прочитају;
- објављује тачке дневног реда и записнике са седница Владе;
- уведе механизме редовних јавних расправа и спроведе анализу ефеката прописа увек када се припремају реформе и нови закони.

3.3 ЗКО моли Владу Републике Србије да осигура даљу деполитизацију државне управе, посебно када је реч о запошљавању новог кадра. ЗКО наглашава да поступак избора после одржаног јавног конкурса треба увек да се води по објективним критеријумима, као и вредновање успешности рада запослених.

3.4 У вези са јавним службама и управљањем људским ресурсима ЗКО препоручује Влади РС да:

- експлицитно ограничи трајање и пропише недвосмислене критеријуме за поступак селекције запослених на привремене и повремене послове у државној управи;
- обезбеди максималну транспарентност исхода поступка запошљавања, између осталог и када се конкурси поништавају и да утврди јасне критеријуме за пријем кандидата на јавном конкурс;
- уреди прописима в.д. функцију на начин из којег се недвосмислено види намера да се такво стање уреди као изузетно, привремено и са искључивом наменом да се обезбеди континуитет рада тела или сектора са упражњеним радним местом вишег државног

службеника. Поред тога, Влада треба хитно да престане са праксом постављања и поновног постављања в.д. директора и да више државне службенике поставља у складу са правним прописима.

3.5 У вези са јавношћу рада, ЗКО препоручује државним органима да:

- да комуницирају са грађанима преко својих интернет страница користећи једноставан језик који грађани могу лако да разумеју, имајући првенствено на уму могућност да се интернет страници може једноставно приступити као и то и да корисници буду задовољни услугом;
- редовно објављује на интернету своје годишње извештаје о раду;
- почне да израђује и објављује верзије годишњих буџета које грађани могу лако да разумеју;
- почну да објављују најмање један сет отворених података који се тичу њиховог делокруга рада у складу са стандардима који уређују отворене податке.

3.6 У вези са пружањем услуга, чланови ЗКО препоручују државним органима Републике Србије да им циљ буде систем које чине јединствена управна места (систем једног шалтера) где је могуће добити што више услуга на једном месту и да редовно прикупљају посредством портала електронска Влада повратне информације од корисника да би даље побољшавали услуге електронске Владе. У вези са располагањем јавним средствима, чланови ЗКО наглашавају значај примене постојећих правила транспарентног извршења и ревизорске контроле буџета.

3.7 У погледу Нацрта закона о изменама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, ЗКО захтева од Владе Републике Србије да грађанима омогући слободан приступ информацијама, без непотребних ограничења (у смислу обележавања информација као поверљивих или стављањем забране на приступ када је реч о државним предузећима, Трезору и Народној банци Србије). ЗКО позива државне органе Републике Србије да што пре покрену поступак избора новог повереника за информације од јавног значаја и заштиту податка о личности, на транспарентном конкурсу који ће омогућити избор најквалификованијег кандидата без сукоба интереса.

4. Подржавајуће окружење за развој цивилног друштва и преглед положаја у коме се налази цивилно друштво у Републици Србији

4.1 Чланови ЗКО још једном упућују позив државним органима Републике Србије да унапреде независност Регулаторног тела за електронске медије, као и других независних тела и слободних струковних удружења и да обезбеде примену њихових одлука. ЗКО позива Владу Републике Србије да доврши поступак измене Закона о заштитнику грађана и Закона о агенцији за борбу против корупције, у транспарентном поступку и уз учешће свих главних заинтересованих страна, уз осигурање да неће доћи до смањења тренутног нивоа заштите.

4.2 ЗКО снажно осуђује нападе Владе, Народне скупштине и медија чији је оснивач Влада на организације цивилног друштва и позива државне органе Републике Србије да учине све што је у њиховој моћи да изгреднике и налогодавце ових зловних напада приведу правди.

- 4.3 У вези са правним оквиром за креирање подржавајућег окружења за развој цивилног друштва, чланови ЗКО поново упућују своје препоруке са претходне седнице о још увек постојећој потреби за усвајање Националне стратегије за креирање подржавајућег окружења за развој цивилног друштва и пратећег акционог плана, побољшања у вези са слободом удруживања и слободом окупљања, волонтирања, развоја хуманитарног рада и опредељивања јавних средстава за организације цивилног друштва.
- 4.4 Када је реч о институционалном оквиру за учешће у процесу одлучивања, чланови ЗКО поново истичу потребу за побољшањем у смислу унапређења механизма за сарадњу са цивилним друштвом, применом и поштовањем заједничких стандарда за ефективно укључивање организација цивилног друштва у процес консултација у јавним установама, као и појашњавањем услова за усвајање закона по хитном поступку и за мањом применом хитног поступка.
- 4.5 Чланови ЗКО поново истичу потребу да државни органи Републике Србије консултују Социјално-економски савет, Национални конвент о ЕУ и друге платформе цивилног друштва на обухватнији и систематичнији начин и у свим фазама и по свим релевантним поглављима у преговорима о приступању Републике Србије Европској унији.
- 4.6 ЗКО налаже својим потпредседницима/-ама да ову заједничку декларацију проследи Савету за стабилизацију и придруживање, Одбору за стабилизацију и придруживање, Европској служби за спољно деловање, Европској комисији и Влади Републике Србије.

* * *

Наредна седница Заједничког консултативног одбора одржаће се у Србији у другој половини 2019. године
